

KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY TECHNICKÉHO ZÁZEMÍ VILY LÖW-BEER VBRNĚ

V brněnské vile Löw-Beer je od 13. dubna 2018 možné navštívit prohlídkový okruh věnovaný výhradně technickému zázemí secesní vily. Prohlídka trvá přibližně 45 minut a návštěvníci jsou po celou dobu vedeni průvodcem. Nová prohlídková trasa obohacuje dosavadní nabídku, zahrnující muzejní expozici *Svět brněnské buržoazie mezi Löw-Beer a Tugendhat* instalovanou v reprezentačních i privátních prostorech vily, komentované procházky po architektuře Černých Polí a krátkodobé výstavy instalované v galerii Celnice.

Prohlídky technického, obslužného či hospodářského zázemí instalovaných památek jsou v posledních dvaceti letech trendem oslovujícím návštěvníky v České republice i zahraničí. Přitahují cílové skupiny, které obvykle běžné prohlídkové trasy nezajímají, milovníky památek a muzeí pak lákají k opakovaným návštěvám. Historické kuchyně tak lze navštívit například na zámcích Jindřichův Hradec, Hluboká nebo Žleby, zázemí pro služebnictvo např. na zámku Vizovice, technické zázemí barokního divadla pak na zámku v Českém Krumlově. Technologie potřebné pro provoz samotné budovy jsou k vidění na prohlídkových trasách jen výjimečně – příkladem může být třeba vodojem instalovaný

ve věži zámku Žleby nebo systém pro vytápění a chlazení vily Tugendhat.

Dějiny teplovzdušného vytápění se začaly psát v prvním století př. n. l. ve starověkém Římě, kde vzniklo první hypokaustum, záhy rozšířené do všech částí římského impéria. Po delší přetržce navázaly na hypokaustum středověké systémy, používané nejvíce na hradech a klášterech v průběhu 12. až 14. století. Skutečně moderní vytápění za pomoci teplého vzduchu pak bylo zkonstruováno okolo poloviny 18. století v Petrohradě. O století později již byl horký vzduch k topení běžně užíván v divadlech a jiných stavbách, kde se shromažďovalo větší množství lidí.

Systémů teplovzdušného vytápění v soukromých budovách se do dnešních dnů dochovalo jen velmi málo. Příčinou byly změny těchto systémů a necitlivé celkové rekonstrukce, při kterých se topné kanály zazdívaly a kovové součásti odvážely do šrotu. Donedávna byl funkční a využívaný teplovzdušný kotel v Liskově vile v Ostravě. V již zmíněné vile Tugendhat je součástí návštěvnického okruhu komora s pilinovým filtrem a komorou pro zvlhčování a ochlazování proudícího vzduchu, dále pak kotelna – systém jako celek zde však dochován není a dnes vila využívá

jiný systém vytápění. Na základě torzálně dochovaného systému se podařilo jeho část demonstrativně zprovoznit na zámku Lednice.

Také ve vile Löw-Beer se dochovaly pouze části systému. Identifikována byla původní kotelna a uhelna, nalezen byl originální kalorifer zajišťující přenos tepla z kotle na vzduch proudící v topných kánelech. Část z nich byla identifikována při rozkrývce konstrukcí při poslední památkové obnově. V interiérech je také patrná řada mřížek zajišťujících průchod topného média a jeho regulaci. Nejvýraznějším prvkem je však rozměrný světlík nad schodišťovou halou, který nezajišťuje jen přirozené osvětlení interiéru, ale také důmyslné odvětrávání. Součástí systému byly rovněž žaluzie a markýzy zajišťující stínění.

Prohlídka technického zázemí začíná ve schodišťové hale výkladem průvodce. Ten připomene vznik budovy, kterou pro textilního podnikatele Mořice Fuhrmanna vyprojektoval vídeňský architekt Alexander Neumann. Neumann získal praxi v ateliéru Fellner a Helmer, tedy u tvůrců mnoha významných divadelních budov. Technologie teplovzdušného vytápění byla Neumannovi důvěrně známá a není divu, že ji navrhoval do domů nejbohatších podnikatelů, kteří si tuto technickou vymoženost mohli dovolit. Princip teplovzdušného vytápění je předveden velmi názorně projekcí 3D modelu, zpracovaného přímo podle nálezů ve vile Löw-Beer kanceláří specialisty na historické topné soustavy Jana Červenáka. Model představuje v českém prostředí zcela unikátní animaci osvětlující principy samotného vytápění a chlazení, ale také konkrétní koncové prvky, které jsou na místě stále viditelné. Model navíc reaguje i na stavební změny, kterými budova prošla v meziválečném období. Součástí projekce je tak také plynové topení ukryté v tělese krbu schodišťové haly. Po skončení projekce si návštěvníci v doprovodu průvodce

projdou vybrané místnosti a na místě uvidí relikty systémů představených v animovaném videu. Prohlídka zahrnuje půdní prostory se světlíkem a suterén s kaloriferovou komorou.

Nový prohlídkový okruh jistě potěší techničtější zaměřené návštěvníky. Je otázkou, nakolik je animované video dostatečně názorné i pro ostatní, technicky méně zdatné účastníky prohlídky. Každopádně ukázky jednotlivých konstrukcí mají své kouzlo pro všechny – přece jen, jak často máte příležitost prohlédnout si historické podkroví?

Prohlídku technického zázemí vily Löw-Beer lze doporučit všem zájemcům o architekturu a stavební konstrukce a také zájemcům o každodenní život podnikatelské rodiny na počátku 20. století. Vzhledem k nutnosti vystoupat do podkroví pro služebním schodišti je třeba jistá fyzická zdatnost, přesto lze prohlídku doporučit i větším dětem a seniorům. Vzhledem k minimu staveb s dochovaným teplovzdušným vytápěním na území ČR jde o zcela mimořádnou příležitost. Za její přípravu patří všem tvůrcům velké poděkování.

Petr Svoboda